

mobility. Although this approach is the most appropriate for traditional communities, it also shows a motivation for the conflict and a features in their relations with their backers and opponents in industrial age. With this in mind, the projection of «social banditry» in the Ukrainian peasant community of 1920's – 1930's cause a special interest.

However, insufficient E. Hobsbaum's attention to the problems of peasant stratification, lack of a satisfactory number of folk stories, devoted to «social bandit's», and sometimes the difficulty of distinction «social» and «political» banditry objectively does not allow to take full advantage of opportunities of this approach.

Key words: «Social gangsterism», «kulak banditry», E. Gobsbaum, Great Peasant War in Russia – the USSR, historiography.

УДК 94(477.7):32

В. А. Сливенко

кандидат історичних наук, доцент кафедри менеджменту та туристичного бізнесу, докторант кафедри східноєвропейської історії Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

РОЛЬ ОРГАНІВ ДПУ У РЕПРЕСИВНОМУ МЕХАНІЗМІ ХЛІБОЗАГОТІВЕЛЬНИХ КАМПАНІЙ В УСРР У 1927-1929 РР. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ)

Статтю присвячено аналізу маловивченого аспекту особливостей участі органів ДПУ у хлібозаготівельних кампаніях на Півдні України у 1927-1929 рр. На основі широкого кола джерел автором розкрито роль органів ДПУ у здійсненні силового «натиску» на село. Описано методи та заходи надзвичайного характеру, які спецслужба застосовувала для придушення протестів українського селянства.

Ключові слова: ДПУ, хлібозаготівлі, репресії, криза, неп.

Постановка проблеми. Дослідження механізму здійснення репресій проти селянства в УСРР у 1920-ті рр. завжди привертало увагу багатьох дослідників. Вивчення цієї теми тісно пов'язане із завданням більш повного розкриття сутності тоталітаризму та звільнення суспільства від його деструктивної спадщини. Загальновідомо, що репресивні заходи здебільшого здійснювалися політичною поліцією – ДПУ під безпосереднім керівництвом місцевої влади. Проте особливості участі ДПУ у цих трагічних подіях в південних регіонах УСРР залишаються вивченими недостатньо. Вибір теми також зумовлений тим, що для успішного реформування системи органів безпеки держави на сучасному етапі істотну допомогу може надати історичний досвід, який дозволить уникнути помилок минулого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти функціонування репресивного механізму хлібозаготівельних кампаній 1920-х рр. розглядаються в роботах Д. В. Архирейського, І. Г. Біласа, Д. Л. Голінкова, С. В. Корновенка, Н. Р. Романець, А. Теплякова, В. В. Ченцова, Ю. Шаповала та ін. [1–8].

Мета. Метою даного дослідження є аналіз процесу застосування органами ДПУ різноманітних методів

та заходів надзвичайного характеру для здійснення брутального тиску на селян в південних регіонах УСРР під час хлібозаготівельної кризи 1927-1929 рр.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що дії влади у другій половині 1920-х рр. призвели до кризи нової економічної політики. В місті і на селі партійно-адміністративний апарат вів жорстку боротьбу з приватним капіталом та розвитком вільного підприємництва. Були введені обмеження на оренду землі, кількість найманих робітників, розміри земельних володінь, встановлені фіксовані ціни на зерно. Реакцією селянства стала рішуча відмова від продажу державі зерна що призвело до стрімкого зростання ринкових цін на хліб та обумовило початок так званих «хлібозаготівельних кампаній» влади [6].

Варто зазначити, що стрімке зростання протестів селян змусило владу розгорнути програму дій щодо примушення «куркулів» здати надлишки хліба за державними цінами, а в разі відмови вжити надзвичайні заходи та вилучити ці надлишки. Для реалізації плану, у якому головна виконавча роль належала органам ДПУ, було застосовано низку методів здійснення силового «натиску» на село, які умовно можна поділити на адміністративні, конституційно-правові, кримінальні та надзвичайні [1, 79; 7, 220; 9, 134].

Відразу після початку хлібозаготівель найбільшого поширення набули адміністративні методи державного управління, серед яких влада обрала два універсальних методу – переконання та примус. Насамперед було значно збільшено розміри сільгосподатку. Метод переконання знайшов своє втілення в тому, що члени правління та кооперативний актив здійснювали обхід подвір'їв селян із закликами про необхідність здачі надлишків хліба на зсипні пункти, а прізвиська тих хто відмовлявся заносили на «чорну дошку злісних утримувачів хліба» [10, 53]. Більш ефективними виявилися методи примусу, серед яких найбільш поширеними були такі: виявлення та оподаткування всіх джерел прибутків; жорстка «класова лінія» у вирішенні скарг щодо зниження податку; конфіскація земельних лишків та передача їх до земельного фонду; виявлення та оподаткування орендних земель; боротьба з порушеннями трудових угод з наймитами; позбавлення прав на сільгоспкредити; залишення без допомоги під час посівних кампаній; примусове стягнення коштів за землеустрійні роботи; недопущення утворення хутірської й обрубних форм господарювання; проведення «жорстко-класової лінії» під час вирішення земельних суперечок; втілення класового принципу самооподаткування селян (біднота звільнялася); позбавлення «куркулів» можливості вступати до кооперативних та сільськогосподарських об'єднань; накладання максимальних адміністративних штрафів за порушення обов'язкових постанов влади; позбавлення пільгових умов отримання лісоматеріалів та випасу худоби в лісах; примусова реалізація держгпозик серед заможної групи господарств і т. ін. [7, 217].

Іншим, важливим фактором тиску на «куркулів» стали конституційно-правові методи обмежувального характеру, які виразилися у позбавленні «куркулів» та членів їх сімей виборчих прав [1, 79]. Такими заходами влада намагалася позбавити заможних селян можливості брати участь у громадському житті

суспільства та паралізувати їх вплив на селян шляхом недопущення до участі в роботі рад, громадських та кооперативних організацій. Така політика радянської держави призвела до появи нової численної категорії населення – «другосортних» громадян, т. зв. «лишенців».

Перегляд сучасними істориками тих трагічних подій на основі нових документальних джерел дає підстави стверджувати, що органи ДПУ найбільшу активність виявили у застосуванні кримінально-правових та надзвичайних методів тиску на селян. У 1926 р. Кримінальний кодекс РРФСР було доповнено статтею 107, згідно з якою громадян, винних у «злочинному підвищенні цін на товари шляхом скуповування, приховування або невипуску таких на ринок» позбавляли волі на строк до трьох років з повною або частковою конфіскацією майна. Через рік ВУЦВК ухвалив внесення аналогічної статті 127 і до Кримінального кодексу УСРР (КК) [11, 132]. Органи ДПУ негайно отримали вказівку Народного комісаріату юстиції УСРР (далі – НКЮ) з вимогою посилення репресій під час хлібозаготівельних кампаній. Відповідно до вищезгаданої ст. 127 кримінального кодексу УСРР, відмова селян вивозити на ринок власну продукцію стала кваліфікуватися як дія, що підпадала під кримінальну відповідальність. Вже на початку 1928 р. ДПУ почало масове застосування ст. 127 КК проти заможних селян, причому санкцію статті було збільшено з трьох до п'яти років позбавлення волі [12, 85].

Суттєво важливим є те, що функції правоохоронних органів під час хлібозаготівлі, були визначені циркуляром НКЮ № 67 від 11 листопада 1927 р., зокрема, від ДПУ вимагали виконання наступних завдань: забезпечення першочергового виконання рішень по хлібозаготівлі; прискорення слідства по «хлібним» кримінальним та адміністративним справам; у разі відсутності підстав для порушення кримінального чи адміністративного переслідування приймати рішення про підозру в опору владі (визнанні громадян соціально-небезпечними); прискорення проходження справ по категорії «соціально-небезпечні» в колегії особливої наради ДПУ для застосування адміністративної висилки; здійснення суворого контролю за оформленням та збереженням арештованого зерна; позачергове проведення слідства по справам про «куркульський тероризм»; забезпечення «ршучих і суворих репресій» у разі виявлення «класово-куркульського» характеру правопорушення [2, 42].

Як свідчать джерела, навесні 1928 р. керівники окружних ДПУ отримали таємний циркуляр НКЮ, яким уточнювався механізм розширеного застосування статті 127 КК, визначався особливий порядок порушення кримінального переслідування та окремо зазначалося, що розслідування дозволялося виконувати лише слідчим ДПУ протягом однієї доби [5, 87]. Але у зв'язку з значним зростанням кількості випадків спротиву селян місцеві апарати ДПУ не змогли впоратися зі значним обсягом роботи. Тому пізніше визначений цим циркуляром порядок проведення репресій по статті 127 КК був значно змінений. За органами ДПУ залишили функції виявлення «негласним шляхом» осередків спротиву хлібозаготівлям та збору необхідних для арешту відомостей. Самі ж арешти та розслідування по цих

справах почали здійснюватися органами міліції під наглядом прокуратури [9, 44].

Як свідчать документи, крім вищезазначених методів, органами ДПУ здійснювалися й такі надзвичайні заходи боротьби з «саботажем хлібозаготівель», як санкціоновані і несанкціоновані масові обшуки селян (під виглядом кампаній знищення сільгоспшкідників або збирання єдиного сільгосподатку); повна або часткова конфіскація зернопродуктів; конфіскація усього або частини майна «куркуля»; примусове виселення, закриття млинів та ін. [8, 169].

Зуважимо, що посилення репресивних заходів свідчило про повернення до «воєнно-комуністичних» методів заготівель (продрзкладки). Здавалося б, надзвичайні заходи заготівлі хліба в якійсь мірі вдавалося вписати в рамки непевської законності з тим, щоб «надзвичайщина» торкалася лише обмеженого кола громадян. Проте, перші місяці застосування нових методів хлібозаготівлі на Півдні України засвідчили, що всупереч деклараціям влади про «антикуркульський та антиспекулянтський» характер каральних акцій репресивний удар був спрямований і проти інших верств селянства [2, 115]. З цього приводу в архівних документах того періоду зберігаються численні скарги керівництва ДПУ на те, що в партійних вказівках та директивах НКЮ є багато незрозумілих питань, зокрема: не має чітких критеріїв соціального розшарування селян, обсягів вилучення зерна, можливості конфіскації іншого майна (будинків, худоби, сільгоспмашин, інвентарю і т. ін.) [9, 44].

Отже, зважаючи на законодавчу невизначеність і партійний тиск, наприкінці 1928 р., такі форми «натиску» при проведенні хлібозаготівлі стали зачіпати інтереси всіх верств селянства, а не тільки «куркулів», і селяни південних регіонів республіки у відповідь на свавілля влади відповіли численними виступами. У зведеннях ДПУ стрімко зростала кількість випадків відкритого засудження політики влади на загальних сходах селян. Окремо зазначалося, що такі виступи викликають схвалення селян і значна частина їх висловлює невдоволення діями влади. Так у заарештованих селян с. Григорівка Васильківського району Павлоградського округу співробітники ДПУ знайшли агітаційні матеріали з засудження політики компартії. Іноді селянські протести виявлялися у промонархістських або антисемітських виступах. Зокрема, у одному з сіл на Одещині ДПУ зафіксувало що на весіллі одні селяни проголошували тости «за монархію» інші закликали до «єврейського погрому» [7, 219]. У селі Дерезоватівка Новомосковського району Дніпропетровського округу після оприлюднення постанови раднаркому «Про самооподаткування» група «куркулів» на чолі з П. Бигмою та Т. Прохоренко регулярно збиралася на підпільні зібрання та агітували односельців проти всіх кампаній влади. Також їм вдалося умовити селян голосувати проти самооподаткування під гаслами що влада хоче «зовсім обідрати бідняків». Навесні 1928 р. таємний агент ДПУ доповідав про те, що під час проведення агроконференції в селі Дерезоватівка «куркулі» П. Бигма та Т. Прохоренко відкрито заявили, що самообкладання треба відкласти на рік-два та вигукували наступне: «Доки ми будемо терпіти брехню влади, пора гнати їх у шию, а то одягнули краватки, вигодилися та прийшли терзати бідних

селян». У цій справі ДПУ заарештувало п'ять осіб [13, 46].

Необхідно підкреслити, що протягом 1928 р. протестні виступи селян набули стихійних рис та певної масштабності. Про поширення таких настроїв повідомляв у своїх інформзведеннях відділ контррозвідки ДПУ. Так у травні 1928 р. у селі Іванівка Дніпропетровського округу на загальний схід зібралися близько 700 селян та відкрито висловили представникам райвиконкому невдоволення ходом хлібозаготівель. Згодом натовп жінок оточив представників влади, вимагаючи негайного припинення вилучення хліба. Пізніше самих активних селян ДПУ арештувало [7, 220.]. По кримінальному провадженню № 156/9904, яке було відкрито Дніпропетровським окрвдділом ДПУ 3.03.1929 р. за участь у «Всесоюзної повстанської військово-офіцерської організації» залучалося до відповідальності близько 70 осіб з 18 сіл Васильківського та Покровського районів Павлоградського округу, з яких у подальшому 11 осіб було розстріляно а інші отримали різні терміни ув'язнення [14, 255].

Разом з тим, із документів ДПУ стає зрозумілим, що самою загрозливою для влади тенденцією на Півдні України були спроби селян об'єднати свої виступи проти влади з робітниками у Миколаєві та Херсоні. Про це у червні 1928 р. голова ДПУ УСРР В. Балицький повідомляв генерального секретаря ЦК КП(б)У Л. Кагановича. Делегації селян з найближчих сіл прибували на заводи та зверталися зі скаргами безпосередньо до робітників та заручившись їхньою підтримкою прямували до окрвиконкомів збираючи по дорозі величезні натовпи співчуваючих. Окрвдділами ДПУ було вжито репресивні заходи та заарештовано «підбурювачів» [1, 106].

Наведений матеріал свідчить, що репресії ставали дедалі все більш жорстокими. За повідомленням ДПУ УСРР, з 8139 арештованих заможних селян, було ув'язнено до концтаборів та вислано з республіки 1103 особи. За деякими даними, протягом 1929 р. лише у 22 округах центральної та південної України було звинувачено у «зриву» плану хлібозаготівель та засуджено близько 33 тис. селян [3, 210]. Почастішали випадки вбивства місцевих комуністів та інших активістів, руйнування та спалення їхніх будинків і господарств, мало місце знищення колгоспного майна і т. ін. Тільки за офіційною статистикою, протягом весни 1928 р. в Україні було зареєстровано 117 подібних актів «відплати», а з жовтня 1928 р. по серпень 1929 р. – 848 [8, 251].

Підсумовуючи, зазначимо, що на спротив села проведенню хлібозаготівельних кампаній влада відповіла силою. Проголосивши курс на суцільну колективізацію і повну ліквідацію «куркулів» як класу, спираючись на спрямовані в село спеціальні робочі загони під безпосереднім керівництвом окружних ДПУ, влада насильно зганяла селян в колгоспи, відбираючи в них майно. Ігри в демократію закінчилися, дію принципів непу було припинено та розпочато фактичну війну держави з селянами, яка звалася «великим переломом».

Висновки. Таким чином, ДПУ під час хлібозаготівельної кампанії 1927-1929 рр. і у наступні роки виконувало роль головного карально-репресивного органу виконання рішень партійно-

радянського апарату у відповідності з політичним курсом влади. Найбільшу активність органи ДПУ брали у здійсненні кримінально-правових та надзвичайних методів тиску на селян. Дії влади призвели до стрімкого зростання протягом 1928 р. протестних виступів селян, які набули стихійних рис та певної масштабності. Але самою загрозливою для влади тенденцією на Півдні України стали спроби селян об'єднати свої виступи проти влади з робітниками у Миколаєві та Херсоні. Розслідування по «хлібних» справах дозволялося виконувати лише ДПУ і лише протягом однієї доби. Але розширене застосування статті 127 КК призвело до такого значного зростання кількості кримінальних проваджень, що порядок здійснення репресій був значно змінений. За органами ДПУ залишили функції негласного виявлення осередків спротиву хлібозаготівлям та збору необхідних для арешту відомостей.

Список використаної літератури та джерел

1. Архірейський Д. В. *Влада і селянство у 20-ті рр.* / Д. Архірейський, В. Ченцов // *3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ.* – 1999. – № 1–2. – С. 77–117.
2. Білас І. Г. *Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953* / І. Г. Білас. – К.: Либідь, 1994. – 428 с.
3. Голинков Д. Л. *Крушение антисоветского подполья в СССР* / Д. Л. Голинков / – М.: Политиздат, 1975. – 695 с.
4. Корновенко С. В. *Державна хлібозаготівельна кампанія в Україні 1924/1925 господарського року* / С. В. Корновенко, А. Г. Морозов // *Вісник ЧНУ.* – 1997. – С. 47–51.
5. Романець Н. Р. *Репресивні механізми хлібозаготівельних кампаній 1927-1929 рр.* / Н. Р. Романець // *Наукові праці ЗНУ.* – 2014. – Вип. 40. – С. 85–90.
6. Тепляков А. *Переход к политике широких репрессий в деревне* / А. Тепляков // *Непроницаемые недра ВЧК-ОГПУ.* – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://treadz.com/read-244073/p1> (Дата звернення 22.10.2016 р.).
7. Ченцов В. В. *Політичні репресії в Радянській Україні в 20-ті роки: [монографія]* / В. В. Ченцов. – Д.: АМСУ, 2010. – 479 с.
8. Шаповал Ю. *ЧК-ГПУ-НКВД в Україні: особи, факти, документи* / Ю. Шаповал, В. Пристайко, В. Золотарьов – К.: Абрис, 1997. – 608 с.
9. Сливенко В. А. *Особенности діяльності органів прокуратури УСРР у контексті проведення хлібозаготівельних кампаній 1927-1929 рр.* / В. А. Сливенко // *Науковий вісник Ужгородського університету.* – 2016. – Вип. 1 (34). – С. 42–45.
10. *Державний архів Дніпропетровської області.* – Ф. 1. – Оп. 1. – Спр. 369.
11. Сливенко В. А. *Еволюція більшовицьких поглядів на злочинність та правоохоронну діяльність в 1920-х рр.* / В. А. Сливенко // *Проблеми політичної історії України.* – 2015. – Вип. 10. – С. 131–137.
12. *Центральний державний архів громадських об'єднань* – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 635.
13. *Державний архів Управління СБУ у Дніпропетровській області.* – Ф. – 1 (Р). – Оп. 1. – Спр. П–19027.
14. *Там само.* – Спр. П–17225

References

1. Arkhireys'kiy, D., & Chentsov, V. (1999). *Authorities and peasantry in the 20's. Z arkhiviv VUCHK-GPU-NKVD-KGB (Archives VUCHK-GPU-NKVD-KGB), 1–2, 77–117 (in Ukr.)*
2. Bilas, I. (1994). *Repressive and punitive system of Ukraine in 1917–1953. Kyiv: Libid' (in Ukr.)*

3. Golinkov, D. (1975). *Crash anti-Soviet underground in the USSR*. Moscow: Politizdat (in Russ.)
4. Kornovenko, S., & Morozov A. (1997). *State Bread Procurement campaign in Ukraine 1924/1925 financial year*. *Visnik ChNU (Bulletin of the CNU)*, 47–51 (in Ukr.)
5. Romanets', N., (2014). *Repressive mechanisms grain procurement campaign 1927-1929 biennium*. *Naukovi pratsi ZNU (Scientific works of ZNU)*, 40, 85–90 (in Ukr.)
6. Teplyakov, A., (2016). *The transition to large-scale repression policy in the countryside*. Retrieved from: <http://mreadz.com/read-244073/pl> (in Ukr.)
7. Chentsov, V., (2010). *Political repression in the Soviet Ukraine in 20 years*. Dnipropetrovsk: AMSU (in Ukr.)
8. Shapoval, Yu., Pristayko, V., & Zolotar'ov, V. (1997). *Cheka-GPU-NKVD in Ukraine: people, facts, documents*. Kyiv: Abris, (in Ukr.)
9. Slivenko, V., (2016). *Features of the Prosecutor's Office of Soviet Ukraine in the context of the grain procurement campaign 1927–1929*. *Naukoviy visnik Uzhgorods'kogo universitetu. (Scientific Bulletin of the Uzhgorod University)*, 1 (34), 42–45 (in Ukr.)
10. *State archive of Dnipropetrovsk region. – Fund 1. – Inv. 1. – Fold 369 (in Ukr.)*
11. Slivenko, V., (2015). *Evolution Soviet ideas about crime and law enforcement in 1920. Problemi politichnoi istorii Ukraini (The problems of political history of Ukraine)*, 10, 131–137 (in Ukr.)
12. *Central State Archive of Public Associations – Fund 1. – Inv. 20. – Fold 635 (in Ukr.)*
13. *State Archive of the SBU in the Dnipropetrovsk region. – Fund – 1 (P). – Inv. 1. – Fold P–19027 (in Ukr.)*
14. *The same source. – Fold P–17225 (in Ukr.)*

V. Slivenko

THE REPRESSIVE ROLE OF THE GPU INSTITUTIONS IN THE ORGANIZATION OF GRAIN RESERVES IN SOVIET UKRAINE IN 1927-1929 YEARS (ON MATERIALS OF THE SOUTH OF UKRAINE)

At the moment, there is the reform of Ukraine's security system. Historical experience can be of great help and will prevent mistakes of the past. The repressive role of the GPU against the peasantry in the 1920s in the southern regions of the Soviet Ukraine remains insufficiently studied.

The purpose of this study is to analyze the process of application by the GPU of different repressive practices and emergency measures for the implementation of the rough pressure on farmers in the southern regions of the Soviet Ukraine during the grain-procurement crisis of 1927-1929s.

Scientific objectives achieved by using general methods: a comparative analysis, synthesis, and compare.

GPU was the main repressive institution of execution of the Party of the Soviet state decisions during the grain-procurement crisis of 1927-1929s.

Peasants in the southern regions of Ukraine did not satisfy policy of the Soviet regime. In the villages of the southern of Ukraine peasants began to revolt. In response, the Soviet government has developed a program of action forced farmers to surrender their surplus grain at state prices. The program was not profitable for many farmers.

The main role in this program belonged the GPU. The basic methods of power “pressure” on the village

can be divided into administrative, constitutional law, criminal and extraordinary.

The authorities' actions have led to the rapid growth of farmers' protests. Attempts by farmers to pool their performances against the power of the workers in Nikolayev and Kherson became the most dangerous tendency for government protests in the south of Ukraine.

On the basis of a wide range of sources, the author reveals the role of the GPU in the implementation of power “pressure” in the village. The author has identified and described the repressive methods and extraordinary measures which the secret service used to suppress the protests of the Ukrainian peasantry.

GPU showed the greatest activity in the applicability of criminal law and extraordinary methods of pressure on the peasants during grain procurement campaign of 1927-1929 years. Actions authorities have led to a rapid increase in the number of peasant revolts. GPU has increased the number of reprisals. GPU spent all criminal corollaries of disturbance grain procurement. All criminal corollaries GPU conducted within one day. The number of criminal corollaries greatly increased. State authority has changed the procedure of repression. GPU was only performed the function of detection of uprisings and collected information on violators.

Key words: GPU, grain procurement, repression, crisis, the New Economic Policy.

УДК 94–057.4(477)3 1913

A. A. Устенко

викладач кафедри загальної історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

«СТАРА» УКРАЇНСЬКА ТЕХНІЧНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ТА РАДЯНСЬКА ВЛАДА: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМИН НА ПОЧАТКУ 1920-Х РР.

З'ясовано окремі аспекти соціальної політики більшовицької влади УСРР стосовно представників технічної інтелігенції на початку 1920-х рр. Проаналізовано, що у зв'язку з глибокою соціально-економічною кризою в державі після подій революції 1917 р. постала необхідність залучення до співпраці дореволюційних фахівців технічного напрямку. Керівництво радянської держави на початковому етапі проводило помірковану політику щодо «старих спеців», яка вирізнялася лояльністю й компромісністю. Проте вже з середини 1920-х рр. висококваліфіковані спеціалісти старої генерації відчували жорстокі утиски з боку радянської влади.

Ключові слова: технічна інтелігенція, «старі специ», інженерні фахівці, дореволюційні спеціалісти, радянська влада.

Постановка проблеми. Питання взаємин радянської влади й представників технічної інтелігенції аналізують у контексті репресивних і судових процесів наприкінці 1920-х рр. Проте не менш актуально є проблема співпраці «старих спеців» і представників більшовицької влади відразу після встановлення радянської влади. Адже після подій революції 1917 р. новоствореній радянській державі, за умов глибокої